

HET GAT, EEN VREEMD LUIK, EN DE PRIEM

De volgende dag werd hij al vroeg gewekt door opa.

‘Goedemorgen Olaf de Gatgraver. Hoog tijd om wakker te worden, jongeman.’

Olaf wreef in zijn ogen en ging rechtop zitten.

‘Dag opa.’

‘Aha, je hebt het lampje aangelaten vannacht,’ zei hij glimlachend.

‘Dat doe ik ook weleens. Het heeft wel iets gezelligs, vind je niet?’

Olaf was blij dat opa er niet lacherig over deed. Hij liet dus zelf ook weleens een lampje aan. Dat was fijn.

‘Wil je een gekookt of een gebakken eitje vandaag? Want gravers moeten goed eten, dat weet de hele wereld, jongen. Mijnwerkers eten zelfs twee eieren per dag.’

‘Graag een gekookt eitje, opa,’ zei Olaf terwijl hij uit bed sprong.

‘Superkeus, ik ga ermee aan de slag en zie je straks beneden.’

Olaf sprong onder de douche en kleepte zich snel aan. Vandaag was de grote dag: het graven ging beginnen. Eigenlijk was douchen onhandig, hij zou straks meteen weer vies worden. Maar hij had het zijn moeder beloofd: elke ochtend douchen.

Na het ontbijt pakte hij zijn pioniersschep, controleerde of hij zijn zakmes bij zich had en liep de tuin in. O natuurlijk, de kippen. Hij opende het nachthok en vond vijf eieren. Hij deed ze in het mandje en strooide twee handen voer in de kippenren. Zo had opa het voorgedaan. De kippen begonnen luid kakelend te eten. Olaf gooide er toch nog een beetje voer bij, want zijn handen waren natuurlijk kleiner. Daar had opa vast geen rekening mee gehouden toen hij het

voor had gedaan. Hij bracht de eieren snel naar de keuken en ging voor de tweede keer de tuin in.

De graafplek was snel gevonden. Hij hoefde alleen maar op het gezoem af te gaan. Het geluid werd sterker, hoe dichterbij hij in de buurt kwam. Hij zocht vier lange takken. Die legde hij in een groot vierkant op het zand. Zo bepaalde hij hoe groot het gat moest worden. Dit keer wilde hij er goed op letten dat het gat van onderen net zo breed was als van boven. Die keren dat hij het thuis had geprobeerd, was het gat steeds smaller geworden naarmate hij dieper ging. Zelfs zo smal, dat je op de bodem bijna niet met beide voeten naast elkaar kon staan. Dat wilde hij hier voorkomen.

Olaf luisterde nog even goed naar het geluid. Het klonk anders dan gisteren. Een zacht, laag zoemen leek het wel. Hij stak zijn schep in de grond en vanaf dat moment werd het stil. Het gezoem hield meteen op. Vreemd. Hij wachtte een tijdje, maar het bleef stil.

Misschien had hij het zich verbeeld?

Olaf begon met zijn opdracht, zijn missie. Eerst stak hij vanaf de binnenkant van de vier takken een soort gootje uit en werkte toen door naar het midden. Laag voor laag spitte hij het zand weg. Hij ontdekte dat het zwaar werk was. Niet alleen het graven zelf, maar ook het uitgegraven zand ver genoeg van het gat gooien, bleek zwaarder dan gedacht. Hij moest voorkomen dat het terugviel in het gat. Gelukkig was zijn zusje er niet.

Zo nu en dan nam hij even pauze. Hij kreeg ook dorst. Waarom had hij eigenlijk niet een fles water meegenomen? Na een flinke tijd graven was hij al zo diep, dat hij erin kon staan tot de riem van zijn spijkerbroek. Dat ging mooi.

‘Heeft onze schatgraver al een beetje dorst?’

Het was opa. In zijn hand hield hij een grote fles met oranje vloeistof.

‘Een litertje ranja, jongen. Dat moest ik brengen van oma. Ze keek heel blij toen ik haar vertelde dat jij een gat ging graven om een ondergrondse hut te maken. Ze heeft er trouwens ook twee stroopwafels bij gedaan. Een graver moet goed eten, zei ze nog tegen me.’

Olaf ging op de rand van het gat zitten en begon meteen te drinken.

‘Dat schiet al lekker op, hé? Dat wordt een prima gat, denk ik zo. Ga maar lekker door. Ik roep je wel als de pannenkoeken klaar zijn, want dat eten we tussen de middag.’

Hij groette met zijn vingers tegen de zijkant van zijn hoofd en liep weg. Zo deden militairen dat natuurlijk altijd. Olaf snapte heel goed wat opa bedoelde, maar toch bleef hij dat ‘tussen de middag’ maar een rare zin vinden. Niemand zegt ‘tussen de ochtend’ als je ontbijt, en van ‘tussen de avond’ had hij ook nog nooit gehoord. Op school had hij een keer aan de meester gevraagd of dat wel klopte. Meestal noem je toch twee dingen als je het over ‘tussen’ hebt? Tussen de boom en het huis, tussen kerst en nieuwjaar, maar tussen de middag...? De meester had er nog om gelachen, maar daarna werd hij nog vaker gepest door de pestkoppen. Sindsdien bewaarde hij zijn vragen liever.

Na een korte pauze ging Olaf verder. Een tijd later was hij zo diep dat hij bijna rechtop in het gat kon staan, zonder dat zijn hoofd er bovenuit kwam. Nog even de wanden glad afsteken, dan was de hut groot genoeg. Een vreemd geluid deed hem stoppen. Het klonk alsof hij iets van hout had geraakt met zijn schep. Voorzichtig schraapte hij het zand weg en zag tot zijn grote verbazing een stuk van een plank. Met zijn handen veegde hij meer zand weg. Het was niet één plank, het waren meerdere planken aan elkaar, een houten schot. Hij moest eerst zand uit de bodem wegscheppen, dan kon hij verder. Na een

tijdje graven had hij het hele schot vrijgemaakt. Het leek wel een soort deur, maar er zat er zat geen klink aan.

Olaf zat nu op zijn knieën in het gat en drukte met beide handen tegen het hout. Het voelde warm aan. Zacht begon het zoemende geluid terug te keren, heel zacht.

Hij dacht na en vroeg zich af waarom hij niet bang was op dit moment: helemaal alleen achter in de tuin, in een diep gat, een soort houten deur en gezoem... en hij was niet bang?

Misschien moest hij voordat hij verder ging even controleren of hij nog goed uit het gat kon komen. In de wand tegenover het houten schot had hij gaatjes gemaakt waar zijn voeten in pasten. Zo kreeg je een soort trapje, had hij bedacht. Hij zette zijn voet in het onderste gaatje. Die gleed er meteen weer uit, omdat het zand afbrokkelde. Dit werkte niet zoals hij had gehoopt. Met zijn handen kon hij nog boven het gat uitkomen, dus eruit klimmen was geen probleem. Opgelucht zat hij op de rand en besloot de stroopwafels soldaat te maken; zo noemde opa dat altijd. Opa had die ochtend nog 'een eitje soldaat gemaakt'. Hij spoelde de wafels weg met ranja en liep naar de boomhut om het laddertje te halen. Dat was daar toch niet meer nodig en zo kon hij gemakkelijker in en uit het gat komen.

Hij klom terug in het gat een bekeek opnieuw het houten schot dat hij had ontdekt. Hij tikte erop met het handvat van zijn schep. Hol, absoluut hol. Er moest een ruimte achter zitten. Met zijn schep probeerde hij tussen de planken te komen, maar dat ging niet. Geen millimeter ruimte. Het bleef een schot van keihard hout zonder een deurklink.

Olaf ging op de bodem van het gat zitten met zijn rug stevig tegen de andere wand en plaatste zijn voeten tegen het houten schot. Met al zijn kracht probeerde hij een plank naar binnen te drukken. Zonder resultaat, het bleef op zijn plek. Hij moest dus iets anders

verzinnen. Hij had iets scherp nodig... Het zakmes! Wat stom dat hij daar niet eerder aan had gedacht. Hij peuterde met zijn nagel het grote mes eruit en probeerde het tussen de planken te steken. Ook dat lukte niet. Hij werd er moedeloos van. Hij bestudeerde het hout nog eens en zag toen een heel klein gaatje in het midden van een plank. Hij probeerde er doorheen te kijken, maar zag niets. Of het gaatje was te klein, of het was pikkedonker aan de andere kant. Hij wilde het mes in het gaatje steken, maar daarvoor was het mes te groot. Wacht, er zat ook een priem in het zakmes. Die had een scherpe punt. Hij klapte het snijmes weer naar binnen en haalde de priem eruit. Heel voorzichtig stak hij de punt in het gaatje. Hij hoorde een zachte klik. Het schot opende zich als een deurtje.

EEN ONDERGRONDSE GANG EN EEN GEHEIMZINNIG LIED

Olaf kon zijn ogen niet geloven. Een gang. Een lange rechte gang. Om de paar meter hing een lampje dat een warm groen licht verspreidde.

Hij wist niet wat hij moest doen. Naar binnen gaan, of niet? Hij moest eerst weten hoe dit deurtje werkte. Hij stak opnieuw de priem in het gaatje en langzaam sloot de deur zich. Geweldig, dacht Olaf, hij had dus een soort sleutel. Hij klom de ladder op en ging op de rand van het gat zitten. Terwijl hij het zweet van zijn hoofd wiste, dronk hij de laatste ranja uit de fles.

‘Kom je eten, jongen? De pannenkoeken zijn klaar.’

Opa’s stem galmde door de tuin.

‘Ja-ja, ik kom al,’ riep Olaf terug. Hij keek nog even naar zijn geheimzinnige ontdekking en liep naar het huis. Moest hij opa vertellen van de geheime deur? Dan mocht hij misschien niet meer verder werken aan zijn hut. Beter van niet. Maar durfde hij straks eigenlijk wel terug te gaan naar het gat? Hij dacht terug aan de jongens op school: Zolaf.

De pannenkoeken waren heerlijk, maar Olaf was er niet helemaal bij met zijn hoofd.

Wat had hij eigenlijk ontdekt? Moest hij het opa toch maar vertellen? Na het eten stond hij op om oma te helpen met afruimen. Opa was nog even de tuin ingegaan.

‘Je moet goed meehelpen als je daar logeert, Olaf. Het zijn oude mensen,’ had zijn moeder gezegd.

Oma ging voor hem staan.

‘Wat denk jij te gaan doen, Olafje?’ vroeg ze uitdagend.

‘Ik wilde je even meehelpen opruimen, oma.’

‘Daar komt niks van in. Jij hebt toch een belangrijke taak? Er was toch iets met een gat of zo?’

Ze keek Olaf aan op een geheimzinnige manier. Het verbaasde hem dat oma daarover begon. Blijkbaar had ze het verhaal van het gat goed onthouden.

‘Ja oma, dat klopt. Ik wil graag een ondergrondse hut bouwen maar daarvoor moet ik eerst een diep gat graven.’

‘Precies lieverd,’ zei oma lachend, ‘een diep gat op een bijzondere plek is een goed begin. En ik weet zeker dat het al is gelukt om die plek te vinden.’

Ze gaf Olaf een knipoog.

‘Maar oma, hoe weet jij dat ik al een goeie plek heb gevonden?’

Ze pakte Olafs handen vast en keek hem recht in zijn ogen.

‘Lieve Olaf, ik weet heus wel dat ik soms een beetje in de war ben. Maar ik weet dingen, ik voel dingen en af en toe hoor ik dingen. En ik weet dat jij óók dingen hoort.’

Ze liet zijn handen los en aaide even over zijn haar.

‘Ga door met je opdracht, Olaf. Het is belangrijk dat je afmaakt waar je aan begonnen bent. Belangrijker dan je misschien denkt.’

‘Voor wie is dat dan belangrijk, oma?’

Net voor ze antwoord wilde geven, zag hij de blik van oma weer vervagen. Ze keek afwezig voor zich uit, alsof ze geen idee meer had waar ze net over gesproken hadden.

‘We kunnen wel een keer pannenkoeken eten deze week,’ zei ze plotseling. ‘Pannenkoek met appel. Ik zal eens even in de tuin kijken hoe de appels het doen dit jaar.’

Ze deed haar schort af en liep naar de gang. Olaf keek naar zijn opa

die bij de deur stond. Hij had hem niet eens terug horen komen.
Hoelang had hij daar al gestaan?

‘Ja jongen, zo gaat dat steeds vaker. Zo is ze er nog bij, en dan ineens heeft ze geen idee meer hoe de wereld in elkaar zit.’

Opa keek even verdrietig voor zich uit.

‘Hup jongeman, naar buiten jij. Ik ga dit verder afruimen. Daarna ga ik met oma gezellig een wandelingetje maken. Dat zal haar vast goed doen.’

Olaf verliet de keuken, trok buiten zijn schoenen aan en liep de tuin in. Bij het kippenhok zag hij oma staan. Toen hij dichterbij kwam, hoorde hij dat ze zong.

Kipje kipje, ben je niet blij

Zit je gevangen en wil je graag vrij

Kipje o kipje wat is er toch mis

Vertel me, vertel me, was je liever een vis?

Of is het dat zoemen

Daar diep in de tuin

Maak je geen zorgen

Dat is ...

Ze stopte plotseling met zingen. Langzaam draaide ze zich om naar Olaf die haar aan stond te staren. Hij wist het nu zeker, zij had dat zoemen dus ook gehoord. En dat liedje, hoe ging dat verder?

‘Hoi oma. Je hoeft niet naar eitjes te zoeken, hoor. Die heb ik vanmorgen al verzameld.’

‘Eitjes, eitjes... ik weet niet.’

Ze keek weer wazig voor zich uit en liep hoofdschuddend in de richting van het huis.

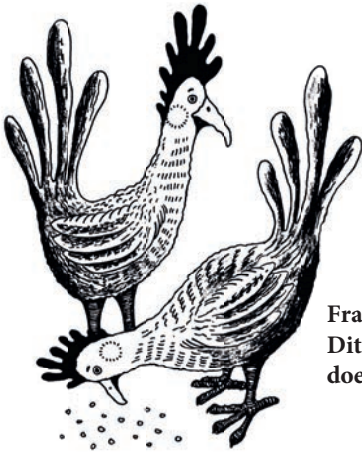
‘Oma wacht,’ riep Olaf. ‘Dat liedje dat je zong, hoe gaat dat verder?’
‘Liedje, liedje... ik zing bijna nooit liedjes, lieverd. Ik kan de woorden niet meer zo goed onthouden.’

‘Maar je zong net een liedje over kippen, en over zoemen,’ zei Olaf.
‘Ik heb geen idee waar je het over hebt. Ik ga opa maar even opzoeken. Hij heeft straks een belangrijk gesprek met de soldaten, er is zelfs een generaal bij vandaag.’

Ze sjokte weg en liet Olaf verbaasd achter.

Vreemd, dacht hij. Hij had het echt goed gehoord. Ze zong over zoemen. Hij zou het haar later nog eens vragen, wie weet.

Tijdens het eten had hij wel even getwijfeld. Moest hij het gat dichtgooien of ging hij de gang ontdekken? De gedachte aan de pestkoppen op school had hem overtuigd: hij moest door en mocht niet laf zijn. Hij liep naar het achterste deel van de tuin. Het gat lag er nog precies zo bij als hij het achtergelaten had. Het houten deurtje was dicht. Olaf daalde af in het gat en pakte zijn zakmes. Hij haalde de priem uit het zakmes en stak die in het gaatje in de plank. De deur ging open. De lampjes waren nog steeds aan. Het avontuur kon beginnen: hij zette de eerste stappen in deze vreemde wereld.

Fragment uit Rob Stoker, *Olaf*, Uitgeverij kleine Uil, 2023.
Dit fragment mag enkel gebruikt worden voor educatieve doeleinden en niet verder worden verspreid.